

О. В. Горлова
Артемівськ. Україна

УДК 372.8

ПРОБЛЕМА ВИБОРУ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Сучасні соціально-економічні умови в Україні, а також інтеграція в Європейське співтовариство формують сферу високої конкурентоспроможності випускників вищих навчальних закладів, що вимагає професіоналізму, відповідного європейським стандартам, і вміння вільно адаптуватися до нових умов. Професійна компетенція сьогодні, на наш погляд, неможлива без володіння на хорошому рівні двома і більше іноземними мовами, що дають можливість вивчати зарубіжний досвід, брати участь у міжнародних програмах, накопичувати міжнародні професійні контакти, працювати над спільними проектами та публікаціями.

Зміна методологічної парадигми у викладанні іноземних мов розглядається як частина загальної проблеми підвищення рівня професійної, світоглядної, комунікативної та культурної компетентності фахівців.

Проведений у рамках дослідження аналіз дидактико-педагогічної літератури з різних напрямів показав високу зацікавленість дослідників зміною методологічних підходів у викладанні іноземних мов. Проблеми вибору методу навчання іноземним мовам досліджувалися такими вченими, як І. Бім, Л. Щерба, Б. Лапідус, Н. Баришніков, В. Кітроська, І. Зимня, І. Самойлюкевич, С. Гапонова, А. Ветохов, Л. Калініна, А. Леонтєв.

Аналіз проблем методології навчання іноземної мови є, на наш погляд, недостатньо висвітленою частиною загальної проблеми оновлення способів функціонування вищої освіти.

Мета нашого дослідження – проаналізувати взаємодію методів і змісту навчання в курсі іноземної мови.

Питання вдосконалення методики викладання іноземних мов вимагають постійного знаходження раціональних способів навчання. У цей час, у період інтенсифікації передачі і засвоєння знань, розвиваються і використовуються різні методичні прийоми і системи, які дозволяють досягти поставлених

завдань, а саме – заздалегідь спланувати результат діяльності з оволодіння іноземною мовою за допомогою різних прийомів, методів і засобів навчання.

Завдання навчання безумовно повинні відповідати потребам соціуму і бути реальними для досягнення у відповідних умовах навчання, а зміст і методи навчання іноземним мовам – професійно поставленим цілям і завданням занять.

В даний час знання іноземної мови – це не тільки атрибут культурного розвитку людини, а й умова його успішної діяльності в самих різних сферах виробництва. У зв'язку з цим перекликаються цілі і завдання викладання іноземних мов, з'являються нові концепції та підходи до навчання іноземних мов, у практику входять нові форми і методи навчання. Навчання іноземної мови – складне завдання. Різні ситуації вимагають різного навчального матеріалу, різних методик, різних видів діяльності, стратегій і підходів. Деякі вчителі іноземної мови протягом багатьох років на заняттях використовують один і той же підхід до навчання і вважають цей метод самим вдалим, найрезультативнішим. Інші ж постійно шукають нові, більш ефективні методи. Чи існує взагалі єдиний і найкращий метод навчання іноземним мовам?

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що навчання численних, що розрізняються за психічними характеристиками і середовищем виховання, груп учнів, вимагає пошуку таких методів навчання, які дозволили б найбільш повно реалізувати природні здібності учнів, розвивати їх, давати їм знання в галузі іноземних мов. Головним принципом у досягненні такого педагогічного завдання постає проблема вибору методів навчання іноземної мови, і перевірка їхньої ефективності. При навчанні іноземної мови індивідуалізація навчання і навчального процесу повинна здійснюватися на всіх ступенях навчання в тому сенсі, що її глибина і форми повинні бути пристосовані до розвивальних можливостей кожного учня. Прагнення втілити на практиці принцип диференційованого підходу до особистості учня, прагнення викладачів вийти за рамки застарілої системи освіти призвели до появи нових методів навчання іноземної мови з нетрадиційним змістом. Ефективні методи навчання здатні якісно змінити рівень знань і підвищити інтерес до предмета.

Мова повинна стати інструментом спілкування, що дозволяє зануритися в

іншу культуру, визначити для себе її характерні риси і засвоїти тип поведінки, адекватний сприйняттю представниками іншої культури. Тільки таким чином майбутні студенти можуть стати повноцінними учасниками міжкультурного діалогу. Оволодіння мовою – тривалий, трудомісткий, а головне, індивідуальний процес. У програму вивчення іноземної мови входить поглиблене вивчення граматики, фонетики та лексичного складу мови, тим не менш, теоретичне вивчення поступається своїм місцем виробленню практичних навичок. Головним стає функціональний принцип навчання. Необхідно навчити студентів не тільки основам іноземної мови, а й навчити їх з інтересом і правильно спілкуватися іншою мовою, як в рамках професійної тематики, так і в ситуаціях повсякденного життя. Учні повинні не тільки розуміти звернену до них мову іноземною мовою, але й правильно побудувати своє відповідне повідомлення, що відповідатиме культурі співрозмовника. Тому поряд з вивченням явищ мови необхідно вивчати особливості культур – учасників діалогу, їх характерні риси, подібності та відмінності. Вивчення культурних традицій є складовою частиною процесу навчання іноземної мови. Навчання іноземної мови одночасно є навчанням міжособистісному спілкуванню. У процесі роботи на заняттях студенти повинні підтверджувати і відстоювати свою точку зору, користуватися аргументацією, навчитися аналізувати зміст відповіді повідомлення і знаходити шляхи порозуміння в процесі діалогу мовою, що вивчається. Таким чином, поширюються межі навчання, що дозволяє оптимізувати сам процес спілкування між людьми. Інноваційний підхід до навчання дозволяє реалізувати сучасні цілі останнього – формування комунікативної компетенції учнів і виховання толерантності в мультикультурному суспільстві. Новий підхід до навчання іноземної мови спирається на методи і прийоми, що сприяють ефективному навчанню. Відомо, що деякі можуть оволодіти мовою одразу, деяким оволодіння мови дається важко. При всій складності процесу навчання іноземних мов учитель шукає такі шляхи, способи, за використання яких навчання мови буде ефективним і корисним для кожного.

Викладач зобов'язаний володіти мистецтвом надати уроку жвавості та

захоплення. В арсеналі мистецтва викладання повинен бути індивідуальний набір методів, засобів і прийомів навчання. Сюди входить правильна побудова уроку, особистісна психологія учнів, гумор вчителя, застосування наочного і аудіо матеріалів. Видатні педагоги підкреслюють, що в навчальному процесі „головне – вчитель: його знання науки, що викладає, і науки про людину, його озброєність методами навчання, вміння творчо використовувати їх, щедрість душі, нарешті його прагнення постійно поповнювати свої знання. Любові до мови навчити не можна, любов“ю можна тільки заразити, любов можна тільки викликати. Але треба знати методи збудження любові до мови. І в цьому полягає вже професіоналізм учителя” [1, т. 1, с. 25].

Процес навчання іноземної мови – це процес спільної діяльності вчителя та учнів, це передача вчителем і засвоєння учнями соціальної культури народу. „... Навчання іноземної мови, дуже складний і багатоаспектний процес, і, залишаючи поза увагою якісь його компоненти, ми тим самим прирікаємо навчання на поразку” [1, т. 1, с. 28]. Для здійснення цілей навчання у вчителя повинні бути методичні знання, уміння втілювати ці знання та вміння реалізувати прийняте рішення. „Методика навчання іноземної мови – це наука, що досліджує цілі, зміст, методи, принципи та засоби навчання, а також способи навчання і виховання учнів на матеріалі мови” [2, с. 5].

Методика навчання іноземної мови тісно пов“язана з лінгвістикою, психологією, психолінгвістикою, дидактикою та іншими науками. Методи ж навчання мови мають тісні зв“язки з психологією навчання, яка займається процесами і механізмами навчальної діяльності, досліджує оптимальні, найбільш ефективні шляхи засвоєння мовних знань, формування мовних навичок і мовленнєвих умінь. Для методиста мова – це предмет навчання, а в свою чергу навчання – не тільки повідомлення знань, а, насамперед, розвиток в учнів здатності користуватися мовою як засобом спілкування та отримання інформації. Розглядаючи сутність методів навчання іноземної мови, слід виходити з того, що в методиці викладання і суміжних науках термін „метод” пояснюється двома способами. Метод виступає як спосіб пізнання, шлях дослідження, шлях досягнення якоїсь мети або ж вирішення проблемного

завдання. У методиці викладання мов оволодіння знаннями, розвиток світогляду на матеріалі, що вивчається відіграє важливу, але не головну роль. Основне значення набуває пошук ефективних шляхів оволодіння мовленнєвими вміннями і навичками, що і зумовлено, врешті-решт, комунікативним процесом. Поняття здатність або нездатність до мов – це не більше ніж міф, оскільки здатність говорити закладена у всіх людях від народження. Здатність до іноземних мов у великій мірі залежить від підходу до навчання учня і від способу викладання вчителем. В даний час існує безліч різних методів навчання іноземних мов та їхніх модифікацій. Однак не слід вірити, що який-небудь з цих методів є чарівною перепусткою в іншомовний світ. Деяким людям ближче нестандартні методи навчання, іншим – перевірена класика. Звідси, вчитель повинен добре орієнтуватися в методах навчання іноземних мов, застосовувати їх на практиці і шукати або вибирати з них найбільш ефективні. Щоб дізнатися, що принесе тій або іншій людині чи групі людей максимальний результат, можна зробити тільки одне – почати навчати іноземної мови обраним способом, спираючись при цьому на досвід передових педагогів у цій галузі. Загальна тенденція у розвитку методів пов'язана зі зближенням різних методів у напрямку пошуку оптимального варіанту для конкретних умов навчання.

Протягом століть виникали різні методи та методичні напрямки у навчанні іноземних мов. Всі ці методичні напрямки відносяться до визначеної мети та змісту навчання. Але, з іншого боку, методи навчання створюють передумови для того, щоб зміст навчання іноземним мовам ставав ширше. Історія методики викладання іноземних мов знає численні і різноманітні спроби знайти найбільш раціональний метод навчання. Нові методи навчання іноземних мов виникали у відповідь на потреби суспільства у вивченні мов. З появою кожного нового методу часто говорилося про створення оптимального і універсального методу навчання. Однак досвід роботи і дослідження в області методики свідчать про те, що створення універсального методу – завдання навряд чи здійснена, оскільки оптимальність методу визначається конкретними цілями, завданнями та умовами навчання. В якості вихідної

ознаки методу використовується підхід до навчання, який характеризується як система суджень про природу мови та її засвоєння. У сучасній методиці отримали обґрунтування різні підходи до навчання.

Взаємодія методів і змісту навчання є необхідною умовою для створення ефективної методики навчання студентів іноземної мови. Прагнення максимально наблизити умови навчального процесу до умов природної комунікації – завдання ефективної методики оволодіння іноземними мовами. Необхідно виявляти комунікативні потреби в різних сферах діяльності і формувати мовну компетенцію студентів. Ефективна методика навчання студентів іноземних мов передбачає тісну взаємозалежність навчання аудіювання, говоріння, читання та письма. Успішне вивчення мови залежить не від новизни принципу, а від уміння правильно його використовувати, тобто необхідно знати не тільки принцип, але й технологію його застосування.

Література

1. Анастази А. Психологическое тестирование : в 2 т. / А. Анастази. – М. : Просвещение, 1982. – 309 с.
2. Артемов В. А. Психология обучения иностранным языкам / В. А. Артемов. – М. : Просвещение, 1969. – 279 с.

Аннотация

Горлова Е.В. Проблема выбора методов обучения иностранному языку.

В статье показано, что евроинтеграция Украины, расширение связей с государствами Востока требует от политических деятелей, ученых, студентов, рядовых граждан владения иностранными языками. Охарактеризованы подходы к определению метода, рассмотрены методы и методики преподавания иностранного языка, факторы и условия выбора методов обучения, раскрыты их особенности. Определено, что появление новых, результативных и интересных методов и подходов к преподаванию иностранного языка обуславливает спрос общества, предполагает индивидуальный подход к ученику в зависимости от глубины знаний, потребностей, возможностей и затрат времени на овладение иностранным языком.

Ключевые слова: метод, методика, выбор, иностранный язык.

Анотація

Горлова О.В. Проблема вибору методів навчання іноземної мови.

У статті показано, що євроінтеграція України, розширення зв'язків з державами Сходу вимагає від політичних діячів, науковців, студентів, пересічних громадян володіння іноземними мовами. Схарактеризовано підходи до визначення методу, розглянуто методи та методика викладання іноземної мови, фактори та умови вибору методів навчання, розкрито їхні особливості. Визначено, що появу нових, результативних і цікавих методів і підходів до викладання іноземної мови обумовлює попит суспільства, що передбачає індивідуальний підхід до учня залежно від глибини знань, потреб, можливостей та витрат часу на оволодіння іноземною мовою.

Ключові слова: метод, методика, вибір, іноземна мова.

Abstract

Horlova O.V. The problem of methods choice in the process of teaching a foreign language.

Every method and every approach of teaching of English have their own merits. Every method and every approach has something new to offer. Growth of English as a world language has led to greater diversification in the contexts and situations in which it is learned and used. English no longer belongs to a few countries like U.K. or U.S.A. It is a necessary resource for global communication. Hence throughout the globe it is learnt as English as world language and not as English as a foreign language or English as a second language.

Moreover, integration and expanding linkages with countries of the East demands from political leaders, scientists, students and ordinary citizens learning multiply foreign languages. Therefore, the purpose of our article is to consider different methods and methods of teaching foreign languages, highlight their features. The notion of “method” as well as other methods of teaching a foreign language is defined. At that, the emergence of many new, effective and interesting methods and approaches to teaching a foreign language is caused by the demand of society that predetermines individual attention to student depending on the depth of required knowledge, needs, opportunities and time costs while mastering a language.

Key words: methods, methodolodgy, choice, foreign language.